

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ

1937

ΙΟΑΝΝΙΝΑ 2008

Τὰ Γιάννενα καὶ ἡ πνευματικὴ τους παράδοση

Ἀγαπητὴ «Νέα Ἑστία»,

Μὲ τὸ σημείωμά μου τοῦτο ἐπιθυμῶ νὰ συμπληρώσω τὸν ὀπολογισμό τῆς πνευματικῆς κινήσεως τῆς Ἠπειροῦ, πού πρῶτος ἀρχισε νὰ τὸν κάνει μὲ ὄσα ἔγραψε γιὰ τὴν Ἄρτα ὁ κ. Ὀλμος Παράνθης («Νέα Ἑστία», 10 Σεπτεμβρίου 1936, σελ. 1304 - 1305).

Τὰ Γιάννενα ἔχουν, ἐκτός ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ καὶ βιοτεχνικὴ παράδοσή τους, καὶ μιὰ ζωντανὴ ἐκπαιδευτικὴ παράδοση, πού καὶ σήμερα καθορίζει τὰ μορφωτικὰ ἰδιαιτέρως τῆς νέας γενεᾶς. Τὰ «γράμματα», μὲ τὴν ἐντελῶς ἀνιδιοτελεῖ σημασία τους, χωρὶς τὴν πρακτικὴ προοπτικὴ, μὲ κέντρο τὴ Ζωσιμαία Σχολή, εἶχαν, σὲ χρόνια μάλιστα ἀπώτερης Τουρκικῆς δουλείας, ξεχωριστὴ καλλιέργεια. Ἡ ἀκμὴ τους ἀρχίζει ἀπὸ τὸ 16ο αἰῶνα καὶ κορυφώνεται στοὺς χρόνους τῆς Ἀλφασαδίκης τυραννίας, ὅποτε ὁ Ψαλίδας κατευθύνει τὴν Παιδεία σὲ θετικώτερες πηγές, πρὸς τὸν ὀρθολογισμό, ὁ δὲ Βηλαράς σπᾶει τὰ κηθεύοντα γλωσσικὰ περιγράμματα τῶν λόγων καὶ μὲ τὶς γλωσσικὲς τοὺς ἀκρότητες εὐαγγελίζεται τὸ γλωσσικὸ πραγματισμὸ τῆς Δημοτικῆς. Μὲ τὸ Βηλαρά, ποιητὴ καὶ γλωσσικὸ μεταρρυθμιστὴ, ἀρχίζει ἡ στροφή τῆς Ἠπειρωτικῆς διανοήσεως, τῆς πρὶν «λογίας» μὲ κλασικὸ νόημα, πρὸς λογοτεχνικὲς ἀναζητήσεις, πού ἀργότερα, σὲ χρόνια νεώτερης Τουρκικῆς δουλείας, ἐπιχειρήθηκαν, μέσα στὰ τότε δυνατὰ πλαίσια τῶν πεζογραφικῶν ἠθρογραφικῶν καὶ τῶν ποιητικῶν εἰδυλλιακῶν εἰκόνων, ἀπ' τὸ Ζαλοκώστα, τὸ δραματικὸ Κρουστάλλη καὶ τὸ Χρηστοβασιλίη, πού, ἀπὸ χρόνια παραστρατημένους σὲ ἄγονες πολιτικὲς πολεμικὲς, ξαναγύρισε, ὅπως θὰ δοῦμε παρακάτω σημειώνοντας τὴν τελευταία του λογοτεχνικὴ δράση, στὸν πρῶτο του γνήσιο πνευματικὸ ἑαυτὸ. Ὁ Κρουστάλλης κι' ὁ Χρηστοβασιλίης στὰ Γιάννενα ἔκαναν τὸ πρῶτό τους λογοτεχνικὸ ξεκίνημα, τὸ συνέχισαν ὁμοῦς στὴν Ἀθήνα, διωγμένοι ἀπ' τὶς Τουρκικὲς ἀρχές. Ἡ ἀτήχηση τοῦ ἔργου τους καὶ τὸ δραματικὸ τέλος τοῦ Κρουστάλλη δὲ μένει ἄγνωστο στὰ Γιάννενα, ὅπου, μὲ εὐνοϊκώτερες συνθῆκες, μετὰ τὸ Τουρκικὸ σύνταγμα, τὸ 1909, ἐκδίδεται ἡ πρώτη καθαυτὸ Ἠπειρωτικὴ ἐφημερίδα, πού σημειώνει σταθμὸ στὴν Ἠπειρωτικὴ δημοσιογραφία μὲ τὴν ἐθνικὴ τῆς πολιτικῆς καὶ τὶς λογοτεχνικῆς τῆς ὑποσχέσεις. Ἡ «Ἠπειρος», πού τὴ διεύθυνε ὡς τὸ θάνατό του (1930) ὁ λεπταίσθητος καὶ ὀρασιοπαθὴς ποιητὴς τῶν «Ἠφαιστειῶν» Γ. Χατζῆς, παλιὸ μέλος τοῦ κύκλου τῆς «Δεξαμενῆς» στὰ φοιτητικὰ του χρόνια, γνωστότερος ὡς λογοτέχνης μὲ τὸ ψευδώνυμο Πελλερέν. Ἡ «Ἠπειρος» γιὰ χρόνια ἦταν τὸ ὄργανό του, ὅπου συχνὰ δημοσίευε τὰ λυρικά του. Γύρω τῆς συνασπίστηκαν ὅλοι οἱ μὲ λογοτεχνικὲς τάσεις διανοούμενοι τῆς Ἠπειρωτικῆς πρωτεύουσας, καὶ κεῖ δημοσίευαν τοὺς καρποὺς τῶν λογοτεχνικῶν, λαογραφικῶν καὶ ἱστορικῶν ἀναζητήσεων μέσα στὸ ἡπειρωτι-

κὸ περιβάλλον. Σήμερα ἡ «Ἠπειρος» ἐκδίδεται ἀπὸ τὸ γιὸ τοῦ Χατζῆ, τὸν κ. Τάκη Χατζῆ, πού ὅσο μπορεῖ, προσπαθεῖ ν' ἀκολουθήσει τὸ δρόμο πού χάραξε ὁ πατέρας του.

Ἀργότερα, στὰ τελευταία δεκαπέντε χρόνια, ὁ Χρηστοβασιλίης ἐξέδωκε τὴν δισεβδομαδιαία καὶ τρισεβδομαδιαία «Ἐλευθερία», πού οἱ στήλες τῆς γέμιζαν ἀπ' τὸ πολιτικὸ μένος τοῦ διευθυντοῦ τῆς. Κάπου-κάπου, σὲ μέρες ἐθνικῶν ἐπετείων, δημοσίευε τοὺς πατριωτικοὺς του ὕμνους ἢ τ' ἀρματολικὰ του πεζογραφήματα. Ἐπίσης, ἐκδίδεται ὁ «Κήρυξ» (1920) μὲ διευθυντὴ τὸν κ. Δημοσθένη Πανίδη, πού καὶ τώρα συνεχίζει τὴν καθημερινὴ του ἔκδοση. Ἀργότερα βγαίνει κι' ἡ «Ἠπειρωτικὴ Ἠχώ», πού ἀργότερα, μετωνομασμένη σὲ «Ἠπειρωτικὸν Ἀγῶνα» (1927), τὴ διεύθυνει ὁ κ. Εὐθύμιος Τζάλλας. Μὲ καθαρό διδακτικὸ γεωργικὸ χαρακτῆρα ἔβγαине κι' ἡ «Ἀγροτικὴ Ἠχώ» μὲ διευθυντὴ τὸν κ. Π. Τζιμογιάννη. Δὲν εἶναι πολλὰ χρόνια πού ἀρχισε νὰ ἐκδίδεται κι' ἡ «Κραυγὴ», μὲ διευθυντὴ τὸν κ. Γρηγόριο Σακκά, καθὼς κι' ὁ «Ἠπειρωτικὸς Κόσμος», ἐβδομαδιαίως, μὲ διευθυντὴ τὸν κ. Κ. Δερδεμέζη. Ἀπ' τὶς ἐφημερίδες αὐτὲς λείπει κάθε συστηματικὴ λογοτεχνικὴ ἐκδήλωση. Ἀλλωστε, ὡς τώρα, μέσα στὸν πυρετὸ τῶν πολιτικῶν παθῶν, τὸ λογοτεχνικὸ ἐνδιαφέρον εἶχε ἀτονήσει, ἂν δὲν εἶχεν ἐντελῶς ἐξατμισθεῖ. Μὴ σοβαρὴ λογοτεχνικὴ ἀναλαμπὴ ἦταν τότε (1930) ἡ ἔκδοση τοῦ περιοδικοῦ «Ἐλλοπία», σὲ σχῆμα τῆς «Νέας Ἑστίας» καὶ μὲ περιεχόμενο λογοτεχνικὸ - κριτικὸ, μὲ σκοπὸ τὴ μελέτη τῆς ντόπιας λογοτεχνικῆς παράδοσης καὶ τὴν ἀνάδειξη τῶν νέων. Τὸ περιοδικὸ τοῦτο ἔρριξε μιὰ βαρεῖα πέτρα στὰ βαλτονέρια τῆς πνευματικῆς ἀδιαφορίας, γιὰ ν' ἀποτινάξει τὴν πνευματικὴ κόπωση πού βάραινε, ἀντίθετα πρὸς τὴν παράδοσή τῆς, τὴν ἐπαρχία μας. Τὸ διεύθυνε ὁ κ. Τάκης Σιωμόπουλος. Γρήγορα ὁμοῦς ἔπαψε νὰ βγαίνει, γιὰτι, ὅπως κάθε νεανικὴ προσπάθεια, δὲν εἶχε ἐξασφαλίσει οἰκονομικὸ - τεχνικὰ γερά βάρηρα. Στὸ μεταξύ, ἡ πόλη μας, μὲ τὶς φροντίδες τῶν Δημάρχων τῆς κ.κ. Βασ. Πυρρινέλλα καὶ Δημ. Βλαχλεῖδη, συγχρονίζεται. Ἀπὸ στενοσόκακη καὶ μονχλὴ Τουρκόπολη μεταβάλλεται σιγά - σιγά σὲ σύγχρονη πόλη μὲ φουτομῖα καὶ μεγαλόπρεπες οἰκοδομὲς. Ἡ ὀνακαιοιστικὴ αὐτὴ πολεοδομικὴ ζύμωση συμπληρώνεται καὶ μὲ μιὰ πνευματικὴ ζύμωση. Δημιουργοῦνται κέντρα ψυχικοπνευματικῆς καλλιέργειας. Ὑπῆρχε τὸ Λύκειο τῶν Ἑλληνίδων. Τὴ δράση του ἐρχεται νὰ τὴ βοηθήσει τὸ Παράρτημα τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὁδείου, πού, παράλληλα μὲ τὴ μουσικὴ κατάρτιση, προετοιμάζει καὶ συναυλίες. Ψηλά στὸ κάστρο, μέσα στὸ ἱστορικὸ τζαμί τοῦ Ἀσλάν-πασῆ, ἰδρύθηκε πρότερον τὸ Δημοτικὸ Μουσεῖο, πού περιλαμβάνει Λαογραφικὸ τμήμα (χρυσοχοῖα Γιαννιώτικη, Ἠπειρωτικὲς ἐνδυμασίες), Ἀρχαιολογικὸ (εὐρήματα) ἀνασκαφῶν Δωδώνης), Νομισματολογικὸ (διάφορα νομίσματα ἀρχαῖα καὶ Βυζαντινὰ, Βυζαντινολογικὸ (Βυζαντινὲς εἰκόνες), Τυπολογικὸ (χειρόγραφο τοῦ Ψαλίδα, τὸ χειρόγραφο τῆς Γκυ

Σαντεπλαίρ μετὰ τὸν τίτλο «Τὰ πολιορκημένα Γιάννινα», ἐφημερίδες πού ἐβγαίνουν σὲ τουρκικὴ καὶ ἑλληνικὴ γλῶσσα στὸ τελευταῖο τρίτο τοῦ 19ου αἰῶνα, ἐκκλησιαστικά βιβλία τῶν τυπογραφείων τῆς Βενετίας) καὶ Ἱστορικό, πού περιλαμβάνει κειμήλια ἀπ' τὸν ἑλληνοτουρκικὸ πόλεμο τοῦ 1912-1913 (τὸ πῶλιξιο καὶ τὸ σπαθὶ τοῦ Μαβίλη, μιὰ τουρκικὴ σημαία). Ἐκεῖ παίρνει κανεὶς μιὰ ἰδέα τοῦ λαογραφικοῦ καὶ ἱστορικοῦ πλούτου τῆς Ἠλείου, πού μπορεῖ νὰ τὸν μελετήσῃ σὲ ἄριστο περιοδικὸ σύγγραμμα «Ἠπειρωτικὰ Χρονικά», πού ἀπὸ ὀκταετία ἐκδίδεται χάρις στίς ἀκάματες φροντίδες τοῦ δραστήριου Μακίγη τῶν ἠπειρωτικῶν γραμμάτων καὶ λαοφίλου ἱεράρχη κ. Σπυρίδωνος καὶ μετὰ συντάκτικὴ ἐπιμέλεια τῶν Ἠπειρωτικῶν διανοομένων κ.κ. Περ. Βιζουκίδου, καθηγητοῦ στὸ Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης, καὶ Ἀλκ. Κωντοπάνου, καθηγητοῦ στὸ Διδασκαλεῖο Ἰωαννίνων. Ἐκεῖ συγκεντρώνονται μελέτες λαογραφικὲς καὶ ἱστορικὲς μετὰ σκοπὸ νὰ δώσουν μιὰ γενικὴ εἰκόνα, λαογραφικὴ, ἱστορικὴ καὶ ἠθολογικὴ, ὁλόκληρης τῆς Ἠλείου. Ἀλλὰ καὶ τὸ Δημοτικὸ Μουσεῖο διοργανώθηκε καὶ καταβεβίβηκε ἀπὸ τὸν λαογράφο καὶ ἀρχαιολόγο ἐρευνητὴ Γυμνασιάρχου τῆς Ζωσιμαίας κ. Χρήστο Σούλη, πού τὸ διευθύνει.

Κέντρα ψυχολογικῆς καλλιέργειας τὰ τελευταῖα χρόνια ἔγιναν καὶ τὰ ἀνώτερα σχολεῖα στὰ Γιάννινα. Τὸ Γυμνάσιον θηλέων μετὰ διευθυντὴ τὸν κ. Σακελλαρίδη συχνὰ δίνει παραστάσεις ἀρχαίων δραμάτων. Τὸ Διδασκαλεῖον Ἰωαννίνων, τὶς χρονιὰς 1930 καὶ 1931, ὕστερ' ἀπὸ ἀθόρυβη καὶ σιωπηλὴ ἐντατικὴν ἐργασία, ἐκπλήττει τὸ πλατύτερον κοινὸν μετὰ τὶς πρωτότυπες γιορτὲς τοῦ τῆς «Ἀνοιξης» καὶ τῆς «Ἠπειρωτοπούλας τῶν παραμυθῶν», παραμυθοδράματος τοῦ κ. Ἀλκι Καστριτίη, πού φανερώθηκε μετὰ τὴν συλλογὴ «Ἄφες καὶ θύελλες». Οἱ γιορτὲς αὐτὲς, συνδυασμέναι μ' ἐκθεση λαϊκῆς τέχνης, εἶχαν κάτι ἀπ' τὴν Λεβιτικὴν ἀποκάλυψη, καὶ γι' αὐτὸ προκάλεσαν πραγματικὴ δόνησι σ' ὁλόκληρην τὴν πόλιν. Τὶς διεύθυνε ὁ παιδαγωγὸς κ. Εὐρ. Σούλης, πού τὶς διοργάνωσε μετὰ κύριον σκοπὸν τὴν αἰσθητικὴν ἀγωγή τῶν τροφίμων τοῦ διδασκαλείου, καὶ τὴν ἐπιβίωσι πατριδογνωστικῶν συμβόλων. Οἱ γιορτὲς αὐτὲς ἦταν ἡ κορυφωμένη ἑκφρασι τοῦ σχολείου πού προσπαθοῦσε νὰ δημιουργήσῃ, τοῦ Πατριδογνωστικοῦ Σχολείου, πάνω στίς ἀκατάλυτες βάσεις τῆς πατριδογνωστικῆς ἐρευνας τῶν φυσικῶν, κοινωνικῶν καὶ ἠθολογικῶν πηγῶν τῆς ἰδιαίτερης πατρίδας. Μέσα σ' ἕνα βιβλίον, πού γρήγορα ἐλπίζομε νὰ ἴδῃ τὸ φῶς καὶ ὅπου, ἀνάμεσα σὲ ἄλλα παιδαγωγικά του κεφάλαια, ἕνα θὰ περιλάβει τὸ περιεχόμενον καὶ τὴν αἰσθητικὴν μορφήν τῆς ζωῆς τοῦ διδασκαλείου, θὰ φανῇ κατὰ πόσον οἱ προσπάθειαι τούτου τοῦ παιδαγωγοῦ ἔφεραν ὄχι μονάχα τὸ παιδαγωγικὸ ξύπνημα τῆς ἐπαρχίας μας, ἀλλὰ κατὰ πολὺ προώθησαν τὴν γενικώτερην πνευματικὴν ἀφύπνισίν της. Νομίζομε μάλιστα πῶς ἡ ἀπαρχὴ τῆς σημερινῆς πνευματικῆς ζύμωσης στὰ Γιάννινα χρονολογεῖται ἀπὸ τότε: Γιατὶ καὶ

λογοτεχνικὴ ζωὴ εἶχε δημιουργήσῃ τὸ διδασκαλεῖον. Μετὰ τὴν συνεργασίαν τοῦ τότε καθηγητοῦ κ. Χρήστου Σούλη, πού ὄδηγοῦσε τοὺς δοκίμους στὴν κριτικὴν ἀνάλυσι τῶν ἔργων τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας, εἶχαν καθιερωθεῖ «Λογοτεχνικὲς βραδύαι», ὅπου σὲ πλατύτερον κοινὸ οἱ δοκίμοι ἀνακοίνωναν τὶς κριτικοαναλυτικὰς ἐργασίας τους. Ἄληθιμόνητη θὰ μείνῃ ἡ «Λογοτεχνικὴ βραδύα» γιὰ τὸν Χρηστοβασιλέα. Εἶχε τὸν χαρακτήρα γιορτασμοῦ ἐκ μέρους τοῦ διδασκαλείου τῶν πενήντάρχων του. Καὶ μ' ἐπίσημον τρόπο, ἀπὸ παρευρέθησαν ὅλες οἱ Ἀρχαί καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἠπειρωτικῆς διανοήσεως. Ὅλ' αὐτὰ μποροῦν νὰ κριθοῦν ὡς προσπάθειαι τῆς Ἠπειρωτικῆς διανοήσεως γιὰ μιὰ ἐνδοσκοπήσι καὶ ἐσωτερικὴ ἀναδίπλωσι σὲ ἀρχεγονα ψυχικὰ στοιχεῖα τῆς συμπυκνωμένης στὴν τόπιαν πνευματικὴν παράδοσι, πού προσετίμασαν τὴν σημερινὴν συσσωμάτωσίν της γιὰ τὴν ἐμφάνισιν μιᾶς ἐντονης πνευματικῆς κίνησις. Σήμερον γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ λειτουργεῖ ἡ «Λέσχῃ Διανοομένων Ἰωαννίνων», πού μετὰ διαλέξεις γύρω ἀπὸ τοὺς Ἠπειρωτικὸς λογοτέχναις ξυπνάει στοὺς νέους τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ ἔργον τους. Ἐκανε ὡς τώρα διαλέξεις γιὰ τὸν Κρουστάλην, γιὰ τὸν Χατζὴν τὸν Χρηστοβασιλέα καὶ γι' ἄλλα λογοτεχνικά θέματα. Πέρσι, ἡ μεταφορὰ τῆς τέφρας τοῦ Ἀ. Πάλλου στὸ Νησί ἔδωσε ἀφορμὴν στὴν Λέσχην νὰ ὀργανώσῃ φιλολογικὸν μνημόσυνον μετὰ ὀμιλήσιν τῶν κ. Χρ. Σούλη, Ἐδῶ, παρεμθετικά, μοῦ δίνεται ἡ εὐκαιρία νὰ πῶ πῶς σὲ περασμένα χρόνια, στὸν ἴδιον τόπον, οἱ διανοοῦμενοι τῶν Ἰωαννίνων ἔλαψαν μ' ἀληθινὴν ὀμαδικὴν συντριβὴν τὸν πρόφρον χαμένο συμπατριώτη τους, τὸν γλυκόλαλον Γωσσῆφ Ἐλιγιά, πού συνεδούριζε στὰ τραγοῦδιαν τοῦ μετὰ τὴν νοσταλγικὴν προσκόλλησίν του στὸν Γιαννιώτικον τοπίον, στὴν λιμνούλαν του. Ἐπίσης ἡ Λέσχῃ προκηρῶσσει λογοτεχνικοὺς διαγωνισμούς. Πέρσι βράβευσε τὴν συλλογὴν «Φλογερά» τοῦ κ. Γιάννου Πινδέα, ἕνα διήγημα τῆς κ. Ἀγαθῆς Νοτίου καὶ ἐπαίνεσε μιᾶν ἄλλην συλλογὴν τοῦ κ. Γιάννου Κατσάνου. Ἀποτελεῖ ἔτσι τὴν ἀνώτερην πνευματικὴν ἀρχήν, πού ἐπεκτείνει τὴν ὑποστήριξίν της σὲ ὅλα τὰ λογοτεχνικά ταλένταν τῆς Ἠλείου. Τὸ καλοκαίρι ὁμως σὰ ν' ἀδράνησε. Ἐμείνει ἡ Λέσχῃ ἀδιάφορη μετὰ στὸν πανελλήνιον γιορτασμό τῶν πενήντάρχων τοῦ Παλαμά. Μποροῦσε νὰ ὀργανώσῃ μερικὰς διαλέξεις πρὸς τιμὴν τοῦ Ποιητοῦ, πού «ἀγαπᾷ σὰ λεβέντικον τραγοῦδι τῆς Ἠλείου», πού ἔγραψε τὸ «Σπέρμα τῆς Χάμκως», τὴν «Χώρα», πού ἀρματώθηκε καὶ τὰ «Γιαννιώτικα, σημερινιώτικα, πολιτικά τραγοῦδιαν»... Καὶ μοῦ φαίνεται πῶς δὲν εἶναι ἀκόμῃ ἀργά...

Τελευταῖαν, τὸν περασμένο Αὐγούστον, ἡ ἠπειρωτικὴ διανόησι ἀπόκτησε τὸ ὄργανόν της Ἐκδίδονται ἀπὸ τότε καθε δεκαπενθήμερον τὰ «Ἠπειρωτικά Φύλλα» σὲ σχῆμα μικρῆς ἐφημερίδας. Διευθύνονται ἀπὸ τὸν Χρηστοβασιλέα, πού ξανάρχισε τὴν λογοτεχνικὴν τὴν δράσιν, δημοσιεύοντας ἐκεῖ ὅ,τι γιὰ καιρὸν εἶχε κλειδωμένο στὰ συρτάρια του, καὶ καθυπερτίζου

πρὸ σύνολό τους τις λογοτεχνικές ἀναζητήσεις τῶν νέων. Τὸν αἰσθητικοκριτικό στοχασμὸ ἀντιπροσωπεύει ὁ καθηγητὴς φιλόλογος κ. Τ. Σιωμόπουλος. Ἡ δὲ κριτικὴ στρέφεται γύρω ἀπὸ τὴ λογοτεχνικὴ παραγωγή τῶν νέων, πού ἀρεστήρια σὲν ἐμπνευσί τους ἔχουν τὴν Ἡπειρωτικὴ ζωὴ. Οἱ ξηνητεμένοι μας στὴν Ἀθήνα ἐκδίδουν δύο ἑβδομαδιαῖες μεγάλες ἐφημερίδες: «Τὸ Ἡπειρωτικὸν Βῆμα», πού διεύθυνει ἀπὸ τὸ 1926 πού τὸ ἱδρύσει ὁ κ. Ἀριστοφάνης Τζάλλας, καὶ τὸ «Ἡπειρωτικὸν Μέλλον», πού τὸ φροντίζει ἀπὸ πρῶτο μιὰ φροιτηρικὴ ομάδα. Τοῦτο ἔγινε τὸ ὄργανο τῶν νέων Ἡπειρωτῶν διανοουμένων, πού ζοῦν στὴν Ἀθήνα, ἐμπνέονται ὁμῶς ἀπ' τὴν Ἡπειρωτικὴ ζωὴ καὶ ἀποτείνονται στὴν ἐπαρχία μας. Αὐτοὶ δημιουργοῦν τὴν κίνησιν πού ὀνομάσα «Λογοτεχνικὸ Νεοηπειρωτισμὸ» («Ἡπειρωτικὸν Μέλλον» 3 Ἀπρ. 1936) με ζωηρὴν ἀπήχησιν στὴν ἐπαρχία μας. Ὡς τώρα ἔχον ἐμφανισθῆ: ὁ Πύρρος Λεκάνας με τὰ «Ἐργασίδια τῆς Πατρίδας μου», ὁ Γιάννης Πινδάρου με τὴ «Φλογέρα», ὁ Ἄλκης Καστροίτης με τὴς «Ἀἴρες καὶ θύελλες», ἡ Χρυσάνθη Ζιτσαῖα, ὁ Ὀλμος Περάνθης με τὴ λυρική του βιογραφία «Κώστας Κρυστάλλης», ὁ Τάκης Τσιούκος με τοὺς «Ἀντίλαλους»... Με πρωτότυπη σύνθεσιν καὶ σὲ διαλεκτικὸ Ἡπειρωτικὸ ἰδίωμα τὸ μηνιαῖο περιοδικὸ «Ξηνητεμένα Πουλιὰ» ὁποτελοῦσε ἀπὸ πρόπερσι ἕνα ἀριστο μέσο πνευματικῆς ἐπικοινωνίας μεταξὺ τῶν λογοτεχνικῶν Ἡπειρωτικῶν κύκλων τῆς Ἀθήνας καὶ τῆς Ἡπειρωτικῆς ἐπαρχίας.

Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο βρισκεται ἡ πνευματικὴ κίνησιν στὰ Γιάννενα καὶ γενικώτερα στὴν Ἡπειρο. Ἡ Ἡπειρωτικὴ διανόησιν φαίνεται πῶς ὀρίμασε. Τὰ νιάτα ἐκδηλώνονται καὶ παράγουν. Ὁμοῦν, με τὴν εὐθύνη πῶς ἐπιωρίστηκαν τὴ νέαν ἀνθήσιν τῶν Ἡπειρωτικῶν γραμμάτων, νά φανοῦν ἀντάξια τῆς σημαντικῆς Ἡπειρωτικῆς πνευματικῆς παράδοσης. Περιήφανα γι' αὐτὴ δουλεύουν νά τὴν ξαναανιώσουν. Εἶναι πολὺ γόνιμο τὸ Ἡπειρωτικὸ πνεῦμα, σὰ δὲ φροντίζει μόνο γιὰ τὸ ψωμί, πού λιγοστό — πολὺ λιγοστό βγάνουν οἱ στοιχειωμένοι ἀπότομοι βράχοι τῆς Ἡπειρωτικῆς γῆς...

Μ' ἀγάπην
ΓΛΑΥΚΟΣ ΒΑΛΚΥΡΑΣ

Ἡ πνευματικὴ κίνησιν στὴν Παρνασσίδα

Κύριε Διευθυντά,

Ἡ προσπάθειά μας γιὰ τὴν ἀφύπνισιν τῆς ἐπαρχίας ἔχει ἀρχίσει ἐδῶ καὶ τέσσερα χρόνια με τὴν ἱδρύσιν τοῦ «Φοῖβου», συνδέσμου πού τότες κατέβαλε προσπάθειες γιὰ τὴν τοπικὴ πρόοδο. Κάναμε ἕνα σωρὸ τοπικῆς ὁμιλίας με διαλεκτικὰ θέματα, με κέντρο πάντα τοὺς Δελφοὺς καὶ ἀκτῖνα δράσης ὅλη τὴν Παρνασσίδα καὶ ὀλάκερο τὸ νομὸ τῆς Φθιώτιδος. Ἡ δράσιν μας ἔφτασε καρποφόρα ὡς τὴ Λαμία. Καὶ δὲν εἶναι καιρὸς νά μιλήσω γιὰ τὰ ἀποτελέσματα. Μιλήσαμε καὶ στὴν Ἀράχωβα με ἐπιτυχία καὶ πολλοὶ Ἀ-

θηναῖοι παραθεριστῆς μᾶς ἀκούσανε τότε. Ὅλη ἡ περιφέρεια ἦτανε ἐνθουσιασμένη. Διοργανώσαμε ἐκδόσεις καὶ ὀνομάσαμε τὸ σύνδεσμό μας πολὺ ταιριαστά: «Δελφικὸ περιπατητικὸ πανεπιστήμιο». Ἦτανε ἕνα εἶδος ἐλεύθερης ἀκαδημίας, περιπατητικῆς. Μάλιστα, θυμᾶμαι, πήραμε τότε κάμποσα γράμματα ἐνθαρρυντικὰ, ἀπὸ τὸν Κωστὴ Παλαμῆ καὶ τὸ Σικελιανό, πού δημοσιεύθησαν στὶς ἐφημερίδες. Ὅλος ὁ πνευματικὸς κόσμος καὶ οἱ ἐφημερίδες χαιρέτισαν μ' ἐνθουσιασμὸ τὸ κίνημα αὐτὸ καὶ μᾶς ἐνίσχυσαν πολὺ. Καὶ λάβαμε τότε καὶ κάμποσα βιβλία πού μᾶς ἔστειλαν γιὰ τὴ βιβλιοθήκην μας. Κάναμε καὶ διαλέξεις με λαογραφικὰ θέματα καὶ ἔρευνες ἐπιστημονικῆς, καὶ εἶχαμε σοποὺ νά ἐτοιμάσουμε τὸ ζήτημα τὸ πνευματικὸ τῆς ἐπαρχίας μ' ἐκθέσεις, μουσικὴ, ἀγῶνες κλπ. Ὅλα καλά. Μᾶς ἔλειπε ὁμῶς ἕνα περιοδικὸ, πού ἀσφαλῶς θά μᾶς βοηθοῦσε πολὺ.

Τὸ σύλλογο τὸν ἱδρύσαμε με μιὰ ομάδα φωτισμένων νέων τῶν Δελφῶν, με τοὺς κ.κ. Μάκη Καράμπαλη, καθηγητὴ, Γιώργου Κουνούπη, δικηγόρο, Τάκη Καλτσῆ, Θανάση Κομπιλή, Γιάννη Βαγλῆ, Ἄλκη Κολομπότσο, μουσικοσυνθέτη, καὶ μνημονεύω στερνὸ τὸ σοφὸ ἀρχαιολόγο κ. Ἄλ. Κοντολέοντα. Ὁ φίλος καθηγητὴς κ. Τάκης Δημόπουλος ἔδωσε διαλέξιν σὲ ἀρχαῖο θέατρο γιὰ τὸ «Δελφικὸ πνεῦμα». Καὶ εἶχανε σοφὰ νά μιλήσουν καὶ ἄλλοι ἐπιστήμονες καὶ σοφοὶ πού εἶχαμε προσκαλέσει. Σχεδιάζαμε καὶ τὴν ἐκδοσιν τοῦ «Δελφικοῦ λόγου», ἀλλὰ σὲ μεταξὺ εἶχε περάσει ἕνας χρόνος, δὲ βιάστανε ἡ ἀντοχή μας, καὶ ὁ «Φοῖβος» ἀρχίσει νά πεθαίνει. Ἐπαθε ὅτι κάθε ζωντανὸς ὀργανισμὸς πού ἀρχίζει με δραστηριότητα καὶ παθαίνει ἔξαρτα ἀπὸ ὑπερκόπωση. Ἡ ἀλήθεια ὁμῶς εἶναι ὅτι εἶχα μείνει σχεδὸν μόνος. Καὶ ἕνας ἀνθρώπος μέσα σὲ χιλιανάποδη ἀντίδρασιν δὲ μπορεῖ νά καταφέρει τίποτα. Ἄλλωστε, μᾶς ἔλειπε καὶ ὁ ἀπαιτούμενος καιρὸς. Δὲν εἶχαμε καιρὸ γιὰ τέτοια πράγματα, καὶ ἀρχίζαμε νά σκεπτόμαστε τὴ βιοπάλη. Ἦτανε, λοιπόν, μοιραῖο νά σβύσει ὁ «Φοῖβος», μόλις ἔφυγα ἀπ' ἐκεῖ, καὶ ἐκεῖνο πού συμβουλεύω τώρα εἶναι ἡ ἱδρύσιν κρατικοῦ πνευματικοῦ κέντρου σὲ πῶ ἐπίκαιρα σημεῖα καὶ ἡ παράλληλη ἠθικὴ καὶ εὐλακρινῆς ὑποστήριξιν του ἀπὸ τοὺς ἀναγνωρισμένους μας λογοτέχνες. Ἄς μοχθήσουμε ὅλοι συντονισμένα, ἐμεῖς καὶ τὸ Κράτος, γιὰ τὸ πνευματικὸ ἀνάβασμα τῆς ἐπαρχίας.

Με τιμὴν
ΦΟΙΒΟΣ ΔΕΛΦΗΣ

Παρετυμολογίαι καὶ λογοπαίγνια σὲ ὀνόματα Ἀγίων.—Ὁ θρύλος τοῦ Κάιν.

Ἀγαπητὴ «Νέα Ἐστία»,

Στὰ ὄσα ὁ κ. Ν. Λανίτης γράφει σὲ προηγούμενο τεῦχος σου γιὰ τὴν παρετυμολογικὴ χρῆσιν ὀνομάτων πολλῶν ἁγίων, θά μοῦ ἐπιτρέψετε νά προσθέσω λίγα λόγια γιὰ τὴν ἀνάλογη χρῆσιν τῶν σὲ Μύκονο.